

MONROE ISMERETLEN ARCA

Állig begomboltan, ártatlanul tekint ránk Marilyn Monroe (képünkön) azokról az eddig ismeretlen fotókról, amelyeket a Life magazin publikál legújabb számában.

MTI

A magazin a múlt hónapban talált rá archívumában a felvételekre, amelyeket Ed Clark készített 1950 augusztusában az akkor 24 éves filmsztárról, és aki június elsején lett volna 83 éves. Az eddig kiadatlan fényképeken Monroe a Los Angeles-i Griffith parkban látható, bikiniben olvasgatja valamelyik forgatókönyvét; olyan oldalát mutatja, amelyet az amerikai közönség alig ismerhet Dawnie Walton, a Life magazin internetes kiadásának szerkesztője szerint. - Még nem volt sztár, de bármelyik pillanatban azzá válhatott - mondta Walton.

A fényképek felvétele idején Monroe-t sokkal inkább modellként ismerték, de már befejezte az Aszfaltdzsungel (1950) című filmet, amelyben az első szerepecskét játszotta egytucatnyi statisztálás után. Monroe két évvel később már a Life címlapján szerepel, és 1955-ben a róla megjelent kép a szélben lobogó fehér ruhájával nemcsak a Hétévi vágyakozás című film főhősét szédítette meg, hanem egy egész nemzedék retinájába bevésődött. Monroe-t bemutató fotók már láthatók a Life honlapján is (www.life.com).

Juhász Árpád, a világjáró televíziós geológus hiszi: a Földön kívül is lehet élet

A KÉK BOLYGÓ VÁNDORA...

■ Juhász Árpád szerint legalább olyan gyönyörű az Alföld, mint aljatzközete

FOTÓ: SEGESVÁRI CSABA

Az Isten tenyerén képzeli el a Földet Juhász Árpád. E képet újabb és újabb mozaikkockával egészíti ki expedícióin – eddig közel száz országban vándorolt. A természetfilmek készítőjeként és ismeretterjesztő kiadványok szerzőjeként is közkedvelt geológus vallja: utazni sohase késő. A Föld felfedezéséhez tippeket ad legújabb könyve: A kék bolygó vándora.

ÚJSZÁSI ILONA

- Mi lenne, ha a Jóisten kezébe venné a Földgolyót? - tette föl magának a kérdést Juhász Árpád, a világjáró televíziós geológus, majd mosolyogva válaszolt. - Vizes lenne a tenyere, mert hogy e golyóbis kétharmadát óceánok borítják. Szilárd egyharmadának egyes pontjain pedig, ahol a vulkánok működnek, megégetné az ujjait... Az agyamban létező Földgolyó képét folyamatosan kiegészítem az utazásaimon szerzett élményekkel.

Úti álma? Egy működő vulkánt szeretett volna látni, még diákként. - Szigorúan lehatárolt világban nő-

tünk föl: geológushallgatóként úgy tanultunk például a tűzhányókról, hogy nem láthatunk vulkánt, működés közben, közvetlen közelről - emlékezik. Ez persze nem azt jelenti, hogy nem járta be Magyarországon a hegyeket, erdőket, szurdokokat. Mikor cserkészkedni már nem

tam, amikor életemben először átléptem az országhatárt - Csehszlovákia felé. Aztán szinte minden hétvégén hegyet másztam - vagy a Magas-Tátrában, vagy az Alacsony-Tátrában. Komikus, de már ötven is elmúltam, mikorra bebarangolhattam az indián kalandok helyszínét.

→ Däniken cáfolata

- A Jövő emlékei, Däniken könyve kíváncsivá tett - ismeri el Juhász Árpád. - Vajon mennyi igaz a Däniken-féle feltételezésekéből? - kérdeztem magamtól, és sorra felkerestem azokat a helyszíneket, melyeket említ. Végigjártam az inkák szent földjét, de Stonehenge-et és a nagy megalitikus templomokat Máltán, a Nazca-vonalakat is, melyeket földönkívülieknek tulajdonítanak. Szkeptikus vagyok: ezeknek a Däniken-féle objektumoknak a megalkotásához nem kell földönkívüli beavatkozás - mind az emberi leleményesség terméke. Ettől függetlenül: imádom a science fictiont, mert arra jó, hogy az emberben érdeklődést keltsen. Egy sereg kérdésre valóban nem tud választ adni a tudomány. Ezért vakon hiszek abban, hogy a Földön kívül még lehet másutt is élet a világegyetemben.

lehetett, indiántáborokba jártak - így ragad rá a becenév: Kóborló Farkas.

- Utazni sohase késő: 24 éves ol-

De drámai helyzeteket is átélt útjain Juhász Árpád. Peruban egy hegyi indián felkelés közepébe csöppent, 1988-ban... Ezt tekint az egyik legve-

szedelmesebb úti kalandjának. Persze emlékezetes, mikor Afrikában korrupt rendőrök fogságába esett. De azt sem feleli, ahogy megkergette egy fekete-medve, máskor pedig egy bölény Kanada valamelyik nemzeti parkjában.

- Gyönyörű a világ! - sóhajt. - Mi a legszebb? - kérdez vissza. - A kövilág, amit geológusként is esztétikusnak talállok - szabadkoczik. - Ott az Amerikai Egyesült Államokbeli Bryce Canyon szinpompás, kőcsipkés tornyait. De gyönyörű a himalájai hegycsúcs vagy a hasadékokkal tagolt gleccserfelszín, sőt: egy működő vulkán krátere vagy egy olyan tengerpart, ahol harminc méterre csapódnak föl a hullámok... A legszebb földrajzi név? Talán Peruban az Amazonas őserdejéhez tartozó részen a Rio Madre de Dios, az Isten Anyja folyó. Vagy a Himalájához tartozó csúcsok, a Kancsendzönga, amelynek jelentése: a hó öt kincse...

A tudás szerepe és értéke lecsökken a világban, dermesztően veszélyes az elbutulás mértéke - hangsúlyozza, mikor az ismeretterjesztés szerepéről kérdezem. - Tippadás is A kék bolygó vándora: hol található eredeti állapotukban az őserdők, a hegyek, ahol fölmutatható a kapcsolat az ember és a természet között. A világban ilyen, szinte érintetlen zug például Irian Jaya: az ott élő hegyi pápuák 1938-ban láttak először fehér embert. A danikat fölfedező kőkori szinten élő társadalmat találtak...

- Mi a szép az Alföldön? Például a sziklák, a hegyvonulatok és völgyek - helyenként, például Makó környékén 6 kilométer mélyen. Kőolajkutatóként, 1963-tól 1970-ig százával vizsgáltam a fűrészmintákat, így az Alföld gyönyörű aljatzközét. Az Alföld szépségeire gondolva Eötvös Loránd sorai jutnak eszembe: „Itt lábaink alatt terjed el, hegyek koszorújával övezve az Alföld rónasága. A nehézség azt lesimítván, kedve szerint formálta felületét. Vajon milyen alakot adott neki? Micsoda hegyeket temetett el, és mélységeket töltött ki lazább anyaggal, amíg létrejött ez az aranykálászokat termő, magyar nemzetet éltező róna? Amíg rajta járok, amíg kenyerét eszem, erre szeretnék megfelelni.”

DARVASI LÁSZLÓ

Kérdések az Olvasóhoz (KÖNYVHETI MEGNYITÓBESZÉD)

Jó napot kívánok, Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaim, kedves gyerekek, kedves irodalmi szellemeink, egykor volt, drága jó barátaink, kedves Szeged!

Ha minden igaz, megnyitásra vár a nyolcvanadik magyar könyvhét. Újra tengernyi verseskötet, regény és esszé, tárcakönyv és dráma, memoár, szakácskönyv és mese vár Önökre, Olvasókra. Hanem mindeközben halljuk a vészharangokat is, melyeknek kötelét jogosan húzzák és vonják némelyek, hogy tudniillik túlonúl sok a könyv, hogy rémesen fölígult a mezőny, hogy a nyomtatott irodalom gyönyörűsége virágoskertjét mindjárt elnyeli a mind hatalmasabbá váló virtuális világ, és hogy jaj, és hogy a mai fiatalok. Hát a mai fiatalok anal-fabéták, tiszteletlenek.

Nem állítom, hogy ezek ne lennének jogos félelmek, hanem aztán mégis az történik, hogy az áprilisi budapesti könyvfesztiválon nagyobb forgalmat produkálnak a kiadók, mint bármikor, pedig a gazdasági világváltság nevű szörny kóborol a kertjeink alatt, pedig vérszesen drágul a könyv, pedig már az is ír életregényt, aki két percre tűnt föl valamely bulvároddal bal sarkában. Sokat tudnék arról is beszélni, miféle nehézségekkel küzd az író, ám ő még abból is profitálhat, ha egy szép, harmatos reggelen jól megkínózzák. Mert milyen érdekes,

kínzás után sokkal jobban ír, mint annak előtte.

Mindenki jól tudja, hogy könyvhétet nem nyolcvan éve rendeznek a mondatok szerelmesei. Könyvhét már kétezer éve is volt, legfeljebb máshogyan nevezték, másfajta formáságok jellemzték, ugráló sámán a lobogó tűz körül, zengő hangú kobzos a törzsi gyülekezet előtt, remek akusztikájú stadionban szavaló görög ifjak, várbástyán lantot pengető peregrinus deák. De hagyjuk a kétezer vagy csak ötszáz évvel ezelőtti eseményeket, tekintsünk csak erre a furcsa, rémületesen gazdag nyolcvan esztendőre, amely alatt azonban felnőtte vált, európaivá vált a magyar irodalom, vagyis éppúgy adott világhírreves alkotót - Molnár Ferenc, Kertész Imre, Esterházy Péter -, mint eddigelé a magyar zene, a film, a fotóművészet vagy a tudomány.

Nos hát e nyolcvan év alatt nem tudta meg az Olvasó mindazt, amit pedig tudni szeretett volna?! Nem kapott választ a legégetőbb kérdéseire, nem elégtették ki a tudásszomját, a kíváncsiságát?! Nem mondták el neki, a drága Olvasónak, csak a Szegeden élő vagy éppen itt is időző igazán kiváló elmék - Tömörkény, Móra, Juhász Gyula, Radnóti Miklós, Bábits, József Attila, Németh László, Baka Pista -, hogy miért ég az ég, miért fű a fű, és miért élet az élet?!

Szóval én most magukról, Olvasókról beszélnek. Igen, arra lennék kíváncsi, hogy Önökkel mi van. Hogy tetszenek lenni, hogy szolgál az Olvasó kedves egészsége, kedve, hangulata?!

Tessék mondani, miért nem akarnak elfogyjni?! Tessék mondani, miért nem akarnak kivesszenni, mint a mamu-

” Tessék mondani, nem érzik, hogy mennyire konzervatív, mennyire maradi dolog könyvvel a kézben heverésni, vagy padon üldögelni, egyáltalán: olvasni?!

Darvasi László

tok, a dinoszauruszok, vagy mint az erős homlokú, neandervölgyi ember-típusok?! Tessék mondani, miért nem választanak más szórakozást, hiszen várják Önöket a kiváló játékbarnalagok, a variációs masszázsszalonok, a lézerfényes kávéházak, az uszodák, a szaunák, a nyári sítályák, a filozofikus természetű plázák, a családi hangulatú magyar labdarúgópályák?! Tessék mondani, nem érzik, hogy mennyire konzervatív, mennyire maradi dolog könyvvel a kézben heverésni, vagy valamely padon üldögelni, egyáltalán: olvasni?! Tessék mon-

dani, ennyi idő alatt nem lehetett belátni, megérteni, fölfogni, hogy ennek az egésznek kiválás, lapozgatás, sóhajtozás, lapozgatás, fejcsóválás, lapozgatás, sóhajtozás, és így tovább, semmi, de semmi értelme nincsen?!

Annyi oka lenne az Olvasónak, hogy elfogyjon. De az Olvasó nem, egyáltalán nem akar elfogyjni. Az Olvasó, már bocsánat, csökönyös számár. Tudjuk az Olvasóról, hogy kevés a pénze, talán a vérnyomásával, a cukrával is baj van, a munkahelyről nem is beszélve, a családi élet harmóniája is volt már derüesebb, nem is sorolom tovább, hanem ő, ez a megátal-kodott, csökönyös Olvasó idején, és könyveket vesz. Hát itt, a könyves standok, a könyves sátrak dermesztő fehérségében akarja megtudni, mi van a szerelemmel - à la Nagy László -, itt akarja megtudni, milyen a reménytelen bánat - à la Juhász Gyula -, hogyan kínozza a lelket a mélyvé-nás félelem - à la Baka István?! Tessék mondani, kedves Olvasó; mit akar maga az irodalomtól?

Élek a gyanúperrel, hogy erre a kérdésre idén sem kapjuk meg a választ. És talán nem is olyan nagy baj ez. Nyíljon meg tehát az aktuális könyvünnepp, kívánok Önöknek nagy és boldog fölfedezéseket, kívánom az Olvasónak, hogy maradjon. Hogy érje meg velünk maradni neki!

